

Briselē, 2024. gada 31. maijā
(OR. en)

10404/24

CLIMA 216
ENV 562
SAN 306
AGRI 444
FORETS 153
ENER 258
TRANS 252
ECOFIN 610
PROCIV 45

PIEZĪME

Sūtītājs:	Padomes Ģenerālsekretariāts
Saņēmējs:	Pastāvīgo pārstāvju komiteja / Padome
Temats:	Komisijas paziņojums par klimata risku pārvaldību – viedokļu apmaiņa

1. Lai Padomes (Vide) 2024. gada 17. jūnija sanāksmē ievirzītu viedokļu apmaiņu par minēto tematu, prezidentvalsts ir sagatavojusi pielikumā pievienoto piezīmi un jautājumus ministriem.
2. Pastāvīgo pārstāvju komiteja tiek aicināta ņemt vērā prezidentvalsts piezīmi un jautājumus un nosūtīt tos Padomei viedokļu apmaiņas nolūkā.

Komisijas paziņojums par klimata risku pārvaldību

- viedokļu apmaiņa -

Ievads

ES klimatisko risku novērtējuma ziņojums (EUCRA)¹, ko Eiropas Vides aģentūra publicēja 2024. gada 11. martā, ir spēcīgs atgādinājums par klimata pārmaiņu tempa paātrināšanos un to ietekmes nopietnību. 2023. gads bija reģistrēts kā viskarstākais gads pasaulē, un Eiropā sasilšana notiek divreiz straujāk nekā vidēji pasaulē. Tas arī liecina, ka klimata pārmaiņas ir riska multiplikators un ka kaskādes veida klimata riski var radīt sistēmiskas problēmas, kas skar visu sabiedrību, īpaši ietekmējot neaizsargātas sociālās grupas. Ziņojumā ir skaidri norādīts, ka klimata risku virzītājspēki paātrinās, ka vairāki klimata riski jau ir kritiskā līmenī un ka tie gandrīz visi šajā gadsimtā varētu kļūt kritiski vai katastrofāli. Saskaņā ar EUCRA sniegto informāciju ES un dalībvalstīm ir jāsadarbojas, lai efektīvi samazinātu klimata riskus Eiropā. Lielākajai daļa no galvenajiem klimata riskiem, kas apzināti Eiropai, ir “vairāki kopīga riska turētāji”. Tas nozīmē, ka politika, kas ir būtiska klimata risku mazināšanai, ietilpst ES dalītajā kompetencē vai vairākās kompetences jomās gan ES, gan dalībvalstu aizgādībā. Daudzos gadījumos tas nozīmē, ka ES nodrošina politikas izstrādi, savukārt dalībvalstis joprojām ir atbildīgas par īstenošanas pieeju izstrādi. Straujajam klimata risku pieaugumam visā Eiropā var būt vajadzīgi jauni sadarbības veidi visos pārvaldības līmeņos, lai panāktu taustāmu un izmērāmu progresu steidzamāko klimata risku samazināšanā. Šādu pieeju pamatā var būt pieredze, kas gūta saistībā ar ES misiju “Pielāgošanās klimata pārmaiņām” un citiem attiecīgiem ES instrumentiem un rīcībpolitikām.

¹ <https://www.eea.europa.eu/publications/european-climate-risk-assessment>

Komisijas paziņojums “Klimatisko risku pārvaldība cilvēku un labklājības aizsardzībai”², kas publicēts 2024. gada 12. martā, ir atbilde uz *EUCRA* ziņojumu. Paziņojumā uzmanība ir pievērsta svarīgākajām darbībām, kas ES un tās dalībvalstīm jāveic, lai labāk pārvaldītu pieaugošos klimata riskus galvenajās dabas ekosistēmu, ūdens, veselības, pārtikas, infrastruktūras un ekonomikas ietekmes jomās. Paziņojumā ir arī izklāstītas klimata risku izmaksas un uzsvērtā nepieciešamība pēc ātriem ieguldījumiem. Paziņojumā norādīts, ka saskaņā ar konservatīvām aplēsēm klimata pārmaiņu ietekmes pasliktināšanās līdz gadsimta beigām varētu samazināt ES IKP par aptuveni 7 %. Ja globālā sasilšana pastāvīgi pārsniegs Parīzes nolīgumā noteikto 1,5 C robežvērtību, kumulatīvais papildu IKP samazinājums ES kopumā laikposmā no 2031. līdz 2050. gadam varētu sasniegt 2,4 triljonus EUR. Ikgadējie zaudējumi, ko Eiropā rada piekrastes applūšana, līdz 2100. gadam varētu pārsniegt 1,6 triljonus EUR, un piekrastes applūšana ik gadu skars 3,9 miljonus cilvēku.

Kopš Eiropas Klimata akta un 2021. gada ES Klimatadaptācijas stratēģijas pieņemšanas **ES politikas satvarā** jau ir panākts ievērojams progress noturības pret klimata riskiem stiprināšanā. Tomēr, neraugoties uz progresu, ES politikas sagatavotība neatbilst tempam, kādā pieaug klimata riski, dalībvalstīm ir jādara vairāk attiecībā uz pārvaldības aspektiem, izpratnes veicināšanu, taisnīgumu un taisnīgu noturību, finansēšanu un dabā balstītiem risinājumiem.

Paziņojumā ir minētas **četras plašas risinājumu kategorijas**, lai uzlabotu klimata risku pārvaldību gan ES līmenī, gan dalībvalstīs:

- **uzlabota pārvaldība**, apzinot risku turējumu un veicinot ciešāku koordināciju starp valsts, reģionālo un vietējo līmeni;
- **riska turētājiem domāti rīki un piekļuve uzticamiem datiem**, lai palielinātu izpratni par saikni starp klimata riskiem, ieguldījumiem un ilgtermiņa finansēšanas stratēģijām;

² Dok. 7732 2024.

- **pastāvošās dalībvalstu struktūrpolitikas un ES solidaritātes mehānismu izmantošana**, lai pārvaldītu klimata riskus;
- **pareizie priekšnosacījumi finansiālai noturībai**, izstrādājot publiskos izdevumus un stimulus privātām investīcijām tā, lai mobilizētu pietiekamus līdzekļus un panāktu, ka klimatisko traucējumu un zaudējumu novēršana būtu ekonomiski izdevīgākais variants, kā arī labāk integrējot klimata riskus valsts budžeta procesos ³.

Paziņojumā ir izklāstītas arī **konkrētas darbības risku pārvaldībai sešās ietekmētajās kopās: dabiskās ekosistēmas, ūdens, veselība, pārtika, infrastruktūra un būvētā vide, kā arī ekonomika**. Attiecībā uz pēdējo minēto tā uzsver, ka ar klimata pārmaiņām saistītas katastrofas radīs papildu slogu ekonomikai, izraisot produktivitātes zudumus, prasot dzīvības, nodarot tiešus postījumus, samazinot izaugsmes potenciālu un radot spiedienu uz publiskajiem budžetiem, un ka neseno pieņemtajai Direktīvai par prasībām valstu budžeta struktūrām ⁴ būtu jāpalīdz uzlabot un integrēt ar klimata risku saistītu budžeta plānošanu valstu budžeta procesos. Tajā pašā laikā ir vajadzīgas pietiekamas publiskās un privātās investīcijas, lai sekmīgi novērstu klimata riskus un veidotu klimatnoturību. Ja investīcijas tiek novirzītas atjaunošanai pēc postījumu rašanās, produktīvām investīcijām pieejamā summa samazinās.

³ Šajā sakarībā 2024. gada 14. maijā tika uzsākta paziņojumā minētā pārdomu grupu klimatnoturības finansēšanas mobilizēšanai.

⁴ Padomes Direktīva (ES) 2024/1265 (2024. gada 29. aprīlis), ar ko groza Direktīvu 2011/85/ES par prasībām dalībvalstu budžeta struktūrām, prasa dalībvalstīm iespēju robežās iekļaut savā budžeta plānošanā klimata pārmaiņu radītos makrofiskālos riskus un to ietekmi uz vidi un distributīvo ietekmi. No dalībvalstīm tiek arī prasīts, kad tās publicē informāciju par iespējamām saistībām, kam ir varbūtēja liela ietekme uz valsts budžetu, pēc iespējas ņemt vērā arī informāciju par fiskālajām izmaksām, kas radušās ar klimatu saistītu satricinājumu dēļ. Tomēr ir atzīts, ka ziņošana par klimata pārmaiņu radītajiem makrofiskālajiem riskiem, ar klimatu saistītām iespējamām saistībām un katastrofu fiskālajām izmaksām uzlabojas, bet joprojām ir sākuma stadijā, un šādas ziņošanas metodika un rādītāji joprojām tiek izstrādāti.

Pašreizējais stāvoklis

Komisijas paziņojums pirmo reizi tika iesniegts ministriem **Padomes (Vide)** sanāksmē 2024. gada 25. martā. Ņemot vērā paziņojuma un *EUCRA* ziņojuma starpnozaru raksturu, prezidentvalsts Beļģija ir aktīvi iesaistījusi citus attiecīgos Padomes sastāvus tehniskā līmeņa diskusijās, tostarp **enerģētikas, civilās aizsardzības, tūrisma, finanšu un budžeta, veselības, rūpniecības un lauksaimniecības jomās**. Diskusijas ir parādījušas, ka **klimata risku steidzamība un bezdarbības izmaksu** pieaugums tiek plaši atzīts. Kopumā delegācijas ir vienisprātis, ka ir vajadzīga **sistēmiska politikas reakcija visās attiecīgajās politikas jomās**, tostarp ES līmenī. Diskusiju laikā tika **uzsvērti** šādi **elementi**: vajadzība uzlabot koordināciju un sadarbību starp dalībvalstīm un starp nozarēm, tostarp attiecībā uz uzraudzību un piekļuvi datiem; informētības palielināšanas un komunikācijas nozīme, tostarp, lai apkarotu maldinošu informāciju; nepieciešamība strādāt pie pienācīga finansējuma; un ūdens būtiskā nozīme. Dažādi **Padomes sastāvi** pēc diskusijām dažādās politikas jomās, tostarp kosmosa, pētniecības, konkurētspējas un rūpniecības, un enerģētikas jomā ⁵, arī **atzina**, ka, **izstrādājot rīcībpolitikas un pasākumus**, to attiecīgajās nozarēs ir jāņem vērā **klimata riski**, tostarp noturība un sagatavotība riskam.

⁵ Skatīt, piemēram: Padomes 2024. gada 23. maija secinājumi “Eiropas konkurētspējas stiprināšana ar kosmosa palīdzību” (dok. 10142/24); Padomes 2024. gada 23. maija secinājumi “Zināšanu valorizācijas stiprināšana kā rīks, ar ko Eiropā panākt noturīgu un konkurētspējīgu industriju un stratēģisko autonomiju atvērtā ekonomikā”; Padomes 2024. gada 24. maija secinājumi “Konkurētspējīga Eiropas rūpniecība, kas virza mūsu zaļo, digitālu un noturīgu nākotni” (dok. 10127/24); Padomes 2024. gada 24. maija secinājumi “Vienotais tirgus visu labā” (dok. 10298/24); Padomes 2024. gada 30. maija secinājumi “Ilgtspējīgas elektrotīkla infrastruktūras veicināšana” (dok. 10459/24). Būtu arī jānorāda, ka Lailpas deklarācijā par sociālās Eiropas nākotni, kas tika pieņemta Augsta līmeņa konferencē par Eiropas sociālo tiesību pīlāru, ko prezidentvalsts Beļģija rīkoja 2024. gada 15. un 16. aprīlī, tika uzsvērts, cik svarīgi ir veicināt, ka tiek novērsti īpaši klimata pārmaiņu izraisīti apdraudējumi.

Jautājumi ministriem

- *Vai piekrītat, ka straujšais klimata risku pieaugums visā Eiropā var prasīt jaunus sadarbības veidus visos pārvaldības līmeņos, tostarp Savienības līmenī?*
 - *Kādi pasākumi ir ieviesti jūsu valsts, reģionālā vai vietējā līmenī, lai uzlabotu budžeta plānošanu? Kādi metodiskie un informatīvie instrumenti joprojām ir vajadzīgi, lai veicinātu noturību veicinošas reformas un investīcijas?*
-